

1. Obiekt	2. Czas powstania	3. Miejscowość
<p><i>EWANGELICKI</i></p> <p>KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚW. SZCZEPANA</p>	<p>Pocz. XVIII w.</p>	<p>STARE DĘBNO</p>

1. Zdjęcia, rzut, przekrój, sytuacja, orientacja	4. Adres
<p>Wg - Mapy województwa koszalińskiego 1975 r. skala 1: 100 000</p>	<p>STARE DĘBNO p-ta 78-200 Tychowo nr hipoteczny</p>
	5. Przynależność administracyjna
	6. Poprzednie nazwy miejscowości
	7. Przynależność administracyjna przed 1 VI 1975
8. Właściciel i jego adres	9. Użytkownik i jego adres
10. Rejestr zabytków	

1. Fot. widok od strony południowo zachodniej

nr dec nr 113 z dnia 15.05.1955 r
A-468

Stare Dębno – wieś owalnicowa z wrzecionowatym nawisem. Najstarsze ślady osadnictwa w jej otoczeniu sięgają czasów wczesnego średniowiecza, o czym świadczy grodzisko z IX w. położone na nizinnym stożkowym wzniesieniu, 200 m na południowy wschód od dawnego założenia dworskiego. Nie znana jest data lokacji wsi, a najstarsze dokumenty archiwalne pochodzą z 1407 roku, gdzie jest wymieniony „Kurt Clest von Damen”, następnie z 1477 r. i w dokumentach z 1523 r. Wieś stanowiła lenno rodu Kleistów. Rodzina ta największe nadania ziemskie otrzymała od księcia Warcisława IV. Ich dobra ziemskie zlokalizowane były nad Parsętą i w okolicy jeziora Radan. Jedna z trzech linii Kleszczów osiedliła się w rejonie Motarzyna i właśnie Starego Dębna. W XVII wieku posiadłość w Starym Dębnie w części znalazła się w rękach rodziny von Rowen, później von Köppern i von Bohlen. Od 1790 r. ponownie w całości należała do rodziny von Kleist. W spisie majątków ziemskich z 1884 roku Stare Dębno figuruje jako współwłasność von Kleistów ze Smęcina i von Kleistów-Retzow z Tychowa, którzy od początków XX wieku stali się jedynymi właścicielami. W 1945 roku właścicielem Dębna został Friedrich Wolf von Kleist-Retzow.

Najstarszy kościół w Starym Dębnie pochodził z okresu średniowiecza i podlegał wikariatowi w Krosinie (ob. Gm Grzmiąca). Z jego wyposażenia zachował się ołtarz główny- datowany na 1500 r., który obecnie znajduje się w kościele parafialnym w Tychowie, także granitowa chrzcielnica wbudowana obecnie mur kościelny.

C.d. zał. Nr 1

Stare Dębno - wieś położona j w odległości 19 km na południe od Białogardu, 16 kilometrów od Połczyna Zdrój, przy drodze krajowej Tychowo – Połczyn Zdrój, w odległości około 9 km od Tychowa. W pobliżu przepływa Parsęta-szlak kajakowy. Na północ od wsi zlokalizowane założenia parkowo-pałacowe z końca XIX wieku z którego pozostały zabudowania gospodarcze.

Kościół – usytuowany w centralnej części wrzecionowatego nawis, na lekko podwyższonym terenie – dawnym cmentarzu przykościelnym, otoczonym kamiennym murem. Nawis otoczony drogami o nawierzchni brukowanej, otoczone zabudową wiejską. Teren dawnego cmentarza zamknięty w czworoboku, porośnięty starodrzewiem – przemienne kasztanowcami i lipą drobnolistną. Główne wejście na plac przykościelny - dawny cmentarz- prowadzi od strony zachodniej przez wysoką ceglana ostrołukową bramę, zakończoną umieszczonym na osi głównej cokołem i metalowym krzyżem. Przed placem, na wprost bramy - okazały dąb szypułkowy. Do kościoła wiedzie współczesny chodnik betonowy. Drugie wejście jest umieszczone po stronie wschodniej. Na wprost niego /jeszcze na obszarze nawis, ale poza terenem cmentarza/ znajduje się interesujący obiekt-pomnik w formie kamiennej pryzmy, w zwieńczeniu której ustawiony nieregularny głaz. Na wyrobionej w zaprawie plakietce, wyryty napis: 8. N (November) 1812. Za pomnikiem potężna lipa drobnolistna. Kościół orientowany.

Fundamenty – wykonane z kamienia polnego na zaprawie wapiennej, zwieńczone betonowym gzymsem – stanowiącym podwalinę pod konstrukcję szkieletową ścian.

Ściany zewnętrzne i wewnętrzne – po remoncie; w części zrekonstruowane wg stanu z 1933 roku (patrz historia) - wzniesione w konstrukcji szkieletowej z wypełnieniem ceglany; farchy otynkowane, malowane białą farbą wapienną. Ściany północna i południowa związane metalowymi ściągami. Część słupów, w tym narożne oraz rygły wymienione współcześnie.

Stropy - drewniane, belkowe, nagi z powalą z desek (powalą wymieniona w czasie ostatniego remontu). Belki podparte od strony nawy zastrzałami, wpuszczonymi w słupy konstrukcji szkieletowej ścian.

Wieżba dachowa- po remoncie; w części zrekonstruowane wg stanu z 1933 roku, drewniana, 12 przęsłowa konstrukcja mieszana, wynikająca z konieczności zastosowania elementów stabilizujących pochyłości - złożona ze słupa podpierającego parę krokwi, dwóch poziomów kleszczy wiążących i usztywniających słup z krokwiami oraz dwóch poziomów wiatrownic (zamontowanych podwójnie w „kleszcze”), usztywniających wzdłużnie słupy.

Pokrycie dachu – dachówka ceramiczna- karpiówka kładzona podwójnie w koronkę, na cement na drewnianych łątach, pozyskana z rozbiórkowej, z pałacu w Kikowie.

Posadzki - w nawie i w części prezbiterialnej (podwyższonej o 1 stopień w stosunku do poziomu nawy) – posadzka z brązowej cegły klinkierowej, kładzonej na płask, na wylewkę betonową. Po ławkami „podest” – podłoga drewniana, biała. Na emporze i na poziomie wieży dachowej podłoga drewniana, biała.

Schody – na emporę - drewniane jednobiegowe, proste, policzkowe ujęte gładkim słupkiem i poręczą

Stolarka okienna – okna drewniane, pojedyncze, ościeżnicowe, stałe; w nawie zróżnicowane pod względem wielkości, umieszczone w dwóch poziomach. W I kondygnacji okna (na wysokości empory zachodniej we wnętrzu)- okna 1 poziomowe, 1 dzielne, 9 kwaterowe, szklone szkłem ornamentalem w szczeblinach krzyżowych. W poziomie II kondygnacji nawy oraz w prezbiterium – okna 2 poziomowe, 2 dzielne, ze stałymi skrzydłami, 12 kwaterowe, szklone szkłem witrażowym w romboidalnych, ołowianych ramkach.

c.d. opis – załącznik nr 1

14. Kubatura	15. Powierzchnia użytkowa	16. Przeznaczenie pierwotne	17. Użytkowanie obecne
797,9 0m ³	131,5 m ²	Sakralne	Sakralne
<p>1. 1933 r. – przeprowadzono remont generalny (brak wiadomości o jego zakresie)</p> <p>2. 1986 r. – rozpoczęto w kościele remont trwający 1 rok i 4 miesiące (przeprowadzony wg koncepcji ówczesnego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w Koszalinie mgr inż. Arch. Romana Prądyńskiego.</p> <p>Remont polegał Na:</p> <ul style="list-style-type: none">- rozebraniu fragmentami ścian: północnej i południowej i ponownym złożeniu, już wzmocnionych elementy konstrukcji drewnianej, wymianie części skorodowanych, w tym zniszczonej podwaliny i oczepu.- rozebraniu połaci dachowej (dachówki i łat) i ze względu na znaczne odchylenie od pionu – prostowanie wiązarów dachowych, wymiana skorodowanych części, flekowanie- pokrycie kościoła dachówką. <p>W założeniach konserwatorskich uznano za konieczne wtórne użycie wszystkich elementów pozostających w dobrym stanie technicznym – zakonserwowanie środkami grzybo- i owadobójczymi; - zachowanie stolarki okiennej i drzwiowej z naprawą elementów zniszczonych, - zachowanie istniejącego wnętrza kościoła, konstrukcji stropu belkowego z zastrzałami, chóru, posadzki ceglanej</p>		<p>19. Stan zachowania (fundamenty, ściany zewnętrzne, ściany wewnętrzne, sklepienia, stropy, konstrukcje dachowe, pokrycie dachu, wyposażenie i instalacje)</p> <p><u>-fundamenty -</u> po remoncie, założona betonowa opaska, na niej drewniana podwalina</p> <p><u>-ściany zewnętrzne i wewnętrzne –</u> po remoncie, wymieniona część słupów w ścianie południowej i północnej, częściowo wymienione rygle, słupy narożne w fasadzie.. Częściowo rozszczelnione wypełnienie fach</p> <p><u>- wieźba –</u> po remoncie, w znacznej części wymienione elementy wiązań</p> <p><u>-strop. -</u> zakonserwowany środkami grzybo- i owadobójczymi; powała współcześnie wymieniona</p> <p><u>- empora, -</u> zakonserwowana środkami grzybo- i owadobójczymi</p> <p><u>-posadzka –</u> współczesna</p> <p><u>- stolarka okienna –</u> współczesna, wykonana wg stanu z 1933 roku</p> <p><u>- stolarka drzwiowa –</u> oryginalna, stan dobry.</p> <p><u>Zabytki ruchome –</u> ambona – ubytki polichromii w bramce i n balustradzie, ubytki zdobień w baldachimie, chrzcielnica – po konserwacji, odpryski polichromii na czaszy, trzonie, zły stan organów – złożone na emporze.</p> <p><u>Brak prospektu organowego, neorenesansowego z XIX wieku .</u></p>	
		<p>20. Najpilniejsze postulaty konserwatorskie</p> <p>Zachowanie historycznego kształtu bryły kościoła, wyposażenia architektonicznego elewacji i wnętrza, oraz zabytkowego wystroju wnętrza.</p> <p>Uszczelnienie fach.</p> <p>Wskazane przeprowadzenie konserwacji ambony, zabezpieczenie chrzcielnicy.</p>	

21. Akta archiwalne (rodzaj akt, numer i miejsce przechowywania)	24. Uwagi różne	
22. Bibliografia <ol style="list-style-type: none"> 1. L.W.Brüggemann, Ausfürliche Beschreibung des gegenwartigen Zustandes des Konigl. Preusischen Herzogtums Vor - und Hinter - Pommern, Stettin 1784. 2. H. Berghaus, Landbuch des Hezgothums Pommern u.d. Fürstenthums Rügen. Anklam 1867 Bd. I. Th, III, s.754 -756 3. Schematyzm Diecezji Koszalińsko-Kołobrzesckiej, Koszalin 1982, 4. L. Bottger. Die Bau und Kunstdenkmäler des Regirungs - Bezirk Köslin. h. III Stettin 1890 5. Andrzej Świrko, Palace, dwory i zamki w dorzeczu Parsęty, POT, 2005, 6. Karty zabytków ruchomych – opr. K. Rypniewska, E. Kowalska, D. Horoszko w zbiorach WKZ Delegatura Koszalin 7. Mapa woj. Koszalińskiego. Białystok 1975r. 1: 100000 8. Mapa woj. Koszalińskiego. Powiat Sławno. Warszawa 1963 r. 1: 25000. 9. Messtischblatt Damen. W skali 1:25 000 z lat. 30.XX w. 	25. Opracował	
	tekst	Jadwiga Kowalczyk – sierpień- wrzesień 2001 r.
		Jadwiga Kowalczyk-Kontowska - Uzupełnienie 2008 r.
	plany, rysunki	Konstanty Kontowski - sierpień- wrzesień 2001 r.
	zdjęcia fotograficzne	Jadwiga Kowalczyk
	miejsce przechowywania negatywów:	sierpień- wrzesień 2001 r / 2007
23. Źródła ikonograficzne i fotografie (rodzaj, miejsce przechowywania)	Karta uzupełniona – grudzień 2008	
	<i>Karta po wypełnieniu podlega ochronie na podstawie przepisów prawa autorskiego.</i>	
	26. Adnotacje o inspekcjach, informacje o zmianach (daty, imiona i nazwiska wypełniających)	

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STARE DĘBNO gmina: Tychowo powiat: Białogard województwo: zachodniopomorskie	KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚWIETEGO SZCZEPANA	c.d. pkt. 13 – OPIS oraz c.d. pkt. 12 – HISTORIA

Stolarka drzwiowa – zewnętrzne główne – osadzone na słupach konstrukcji szkieletowej, jednoskrzydłowe, prostokątne, zamknięte od góry odcinkiem łuku. Skrzydło o konstrukcji deskowo-biegunowej, opierzone od strony zewnętrznej dekoracją płycinową, z wypełnieniem listwami ułożonymi w romby. Drzwi malowane farbą olejną w kolorze brązowym. Skrzydło zawieszone na długich żelaznych zawiasach pasowych, zdobionych długą - esowato wygiętą listwą. Zawias przymocowany okrągłymi ćwiekami, zamek żelazny zewnętrzny skrzynkowy, z walcowatą klamką.

Rzut – kościół założony na planie wydłużonego prostokąta, trójbocznie zakończonego po stronie wschodniej

Bryła – zawarta, prostopadłościenna, trójbocznie zamknięta po stronie wschodniej. Bryła niska, I-kondygnacyjna nakryta dachem dwuspadowym, z trójbocznie załamanyymi połaciami po stronie wschodniej

Elewacje kościoła – opracowane w sposób ujednolicony z uwidocznioną konstrukcją szkieletową z barwionymi na czarno słupami i ryglami oraz białymi fachami. Elewacje posadowione na betonowym cokole, zwieńczone drewnianym ukośnym gzymsem.

Fasada – po stronie zachodniej – prostokątna, zakończona trójkątnym szczytem. Powierzchnia fasady rytmicznie artykułowana 8 słupami wstawionymi w podwalinę i 4 rzędami rygli, zamknięta oczepek. Regularna, symetryczna, jednoosiowa, z węższymi fachami flankującymi oś główną, na której, w przyziemiu umieszczony prostokątny otwór drzwiowy. Szczyt odeskowany, ujęty drewnianym gzymsem w formie gładkiej listwy.

Elewacja południowa – o powierzchni rytmicznie podzielonej 12 słupami i 3 poziomymi ryglami, zakończona oczepek. Nieregularna, niesymetryczna, 4 –osiowa. Na pierwszej osi od zachodu – dwa poziome okien. W poziomie pierwszym - 3 okna wmontowane w przylegające do siebie farchy, doświetlające przestrzeń pod szeroką emporą we wnętrzu kościoła. Ponad nimi - centralnie, oraz na osiach 2,3 i 4 – umieszczony wysoki otwór okienny, zajmujący dwa poziome rygli.

Elewacja zwieńczona drewnianym gzymsem w formie gładkiej listwy.

Elewacja wschodnia – trójboczna, podzielona 8 słupami osadzonymi w podwalinie i trzema poziomymi ryglami; zamknięta oczepek. Elewacja symetryczna, regularna, przepruta na osiach skrajnych -południowej i północnej- oknami o wykroju i konstrukcji jak w elewacji południowej i północnej. Oś środkowa gładka. Elewacja zwieńczona drewnianym gzymsem w formie gładkiej listwy.

Elewacja północna – o podziale i kompozycji ściany zbliżona do elewacji południowej, 3 osiowa. Na osi pierwszej od zachodu- dwa poziome okien, jak w elewacji południowej. W 1 poziomie - 3 okna wmontowane w przylegające do siebie farchy, doświetlające przestrzeń pod szeroką emporą we wnętrzu kościoła. Nad nimi, umieszczony skrajnie po stronie wschodniej oraz wysoko na osiach 2 i 3 wysoki otwór okienny, o wykroju jak w elewacjach południowej i wschodniej - zajmujący dwa poziome rygli. Elewacja zwieńczona drewnianym gzymsem w formie gładkiej listwy.

Wnętrze – jednoprzestrzenne, salowe, trójbocznie zamknięte od wschodu. Po stronie zachodniej empora organowa na szerokiej platformie, podtrzymywanej 6 słupami, umieszczonymi w trzech rzędach. Po emporą, na osi głównej – otwór głównych drzwi zewnętrznych kościoła.

Wypożyczenie:

1. średniowieczna chrzcielnica granitowa, wmurowana w kamienne ogrodzenie placu przykościelnego, północnej stronie bramy kościelnej.
2. Ambona z I poł. XVII wieku, manierystyczna z baldachimem i pełną barokową balustradą schodów, fundacji małżeństwa Kleistów - o czym świadczą płyciny z nakładanymi herbami,
3. Renesansowa chrzcielnica z 1596 roku
4. Krucyfiks XVII/ XVIII – wieczny zawieszony w zachodniej ścianie nawy kościoła, pozostałość gotyckiego ołtarza - tryptyku przeniesionego do Tychowa

verte!

5. Płyta nagrobna Eleonory Kleist z 1754 r., umieszczona w posadzce nawy kościoła z inskrypcją: ALIGIER/ RUHET IN GOTT DEM HERR/ DIE. HEYLAND BOCHMOHL GEBODINEH/ FRAU SOROIS ELEONORS GEBOHRENEN..... AUCH / GERCHLICHT GEMESENE VON KLIST/ GEBOHREN ANN 1724-9-24 NOV...../ GESTORBEN ... 1754-9-30 MAY/ ALTERS/ IM 30 JAHR GOTT SEY IHR/ GNADIG UND VARMGERREIG., z
6. klasycystyczny lichtarz ołtarzowy, z mosiądzu, wykonany w II połowie XIX wieku
7. oryginalna stolarka głównych drzwi zewnętrznych poch. Z XIX wieku
8. Dzwon zawieszony na dzwonnicy (wolnostojącej) , odlany w pracowni G. Vossa w Szczecinie w 1871 roku, z fundacji patrona kościoła R. v. Kleista właściciela Starego Dębno i Rudna, w miejsce wcześniejszego, który został przetopiony, a pochodził z ludwisarni J. M. Meyera w Kołobrzegu, (wg inskrypcji na płaszczu dzwonu)-Fundacja była związana uczczeniem pamięci poległych w czasie wojny prusko-francuskiej porucznika J.C. Kleista i B(?) v. Kleista – przypuszczalnie synów fundatora.

Instalacja: -elektryczna, natynkowa, zabezpieczona prowadzona w rurkach PCV (kable w koszulkach gumowych)

c.d. pkt. 12 Historia.

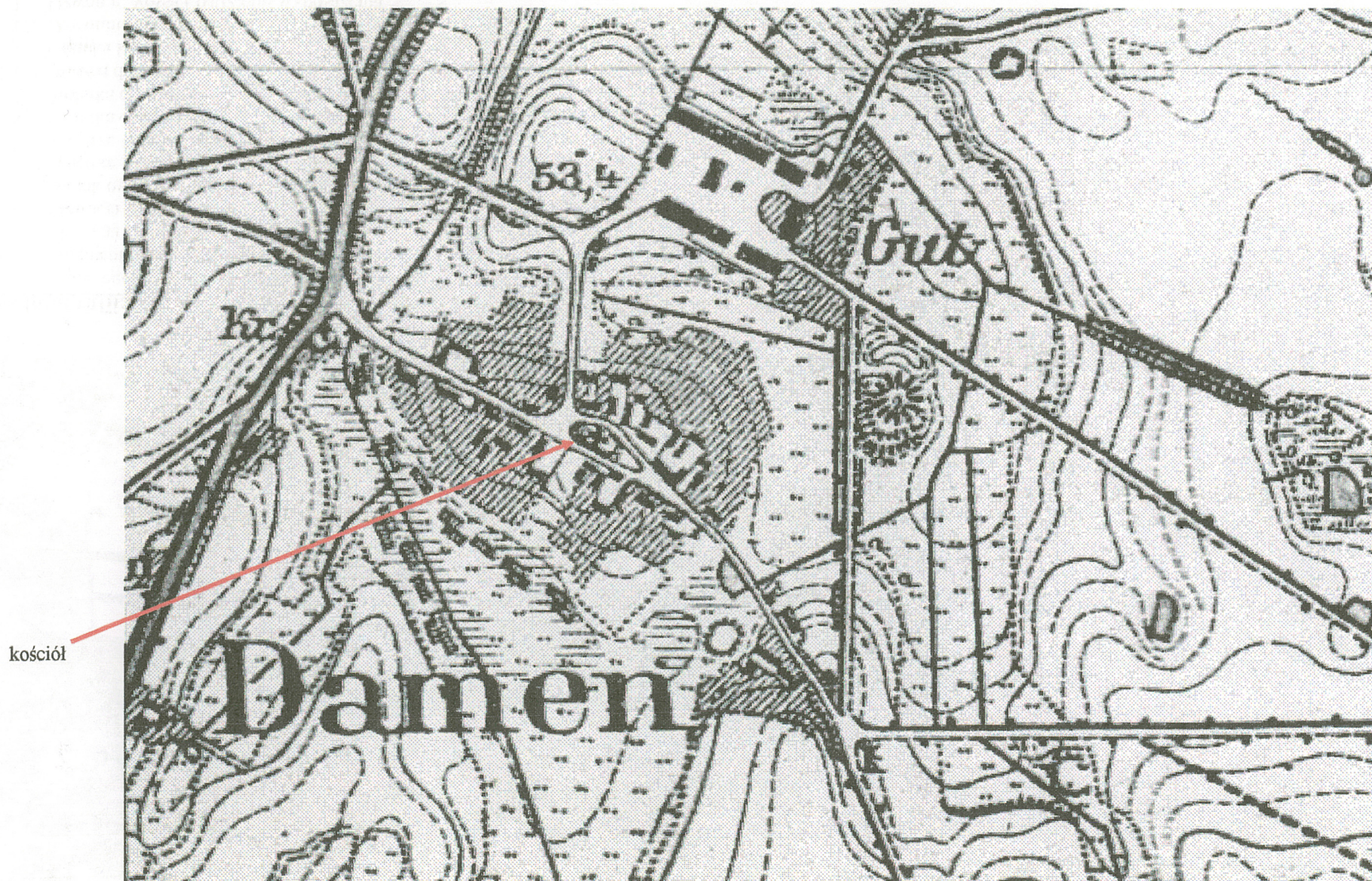
Z najstarszego kościoła pochodzi także manierystyczna chrzcielnica, datowana na 1596 roku. Nieznana jest jego forma, gdyż kościół ten spłonął 21.10.1643 roku. W jego miejsce wzniesiono świątynię w konstrukcji szkieletowej. Dokładna data budowy tej świątyni także nie jest znana, a najstarsze księgi kościelne pochodzą z 1713 roku. Ten kościół w 1933 roku został poddany gruntownemu remontowi.

Do 1945 roku kościół podlegał ewangelicko-luterańskiej parafii w Motarzynie. Patronat nad kościołem sprawowali właściciel Starego Dębna – v. Kleist-Retzow, właściciele Rudna – v. Knobelsdorf i v. Wolden. Ostatnim niemieckim duchownym (przed 1945 rokiem) był Herbert Venske. Po zakończeniu drugiej wojny światowej świątynia została przekazana w użytkowanie kościołowi katolickiemu.

Obecnie Stare Dębno należy do parafii pw. Matki Bożej Wspomożenia Wiernych w Tychowie. Od 1986 roku – rozpoczęły się prace przygotowujące remont generalny w kościele. Remont trwał jeden rok i 4 miesiące. W 1993 roku – przeprowadzono konserwację manierystycznej chrzcielniczy z 1596 roku.

1. Miejscowość	2. Obiekt (nazwa jak w karcie)	3. Zawartość wkładki (nazwa obiektu lub materiału uzupełniającego)
STARE DĘBNO gmina: Tychowo powiat: Białogard województwo: zachodniopomorskie	KOŚCIÓŁ FILIALNY PW. ŚWIĘTEGO SZCZEPANA	PLAN SYTUACYJNY, DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA

sytuacja wg Messtischblatt Damen. W skali 1:25 000 z lat. 30.tXX w.

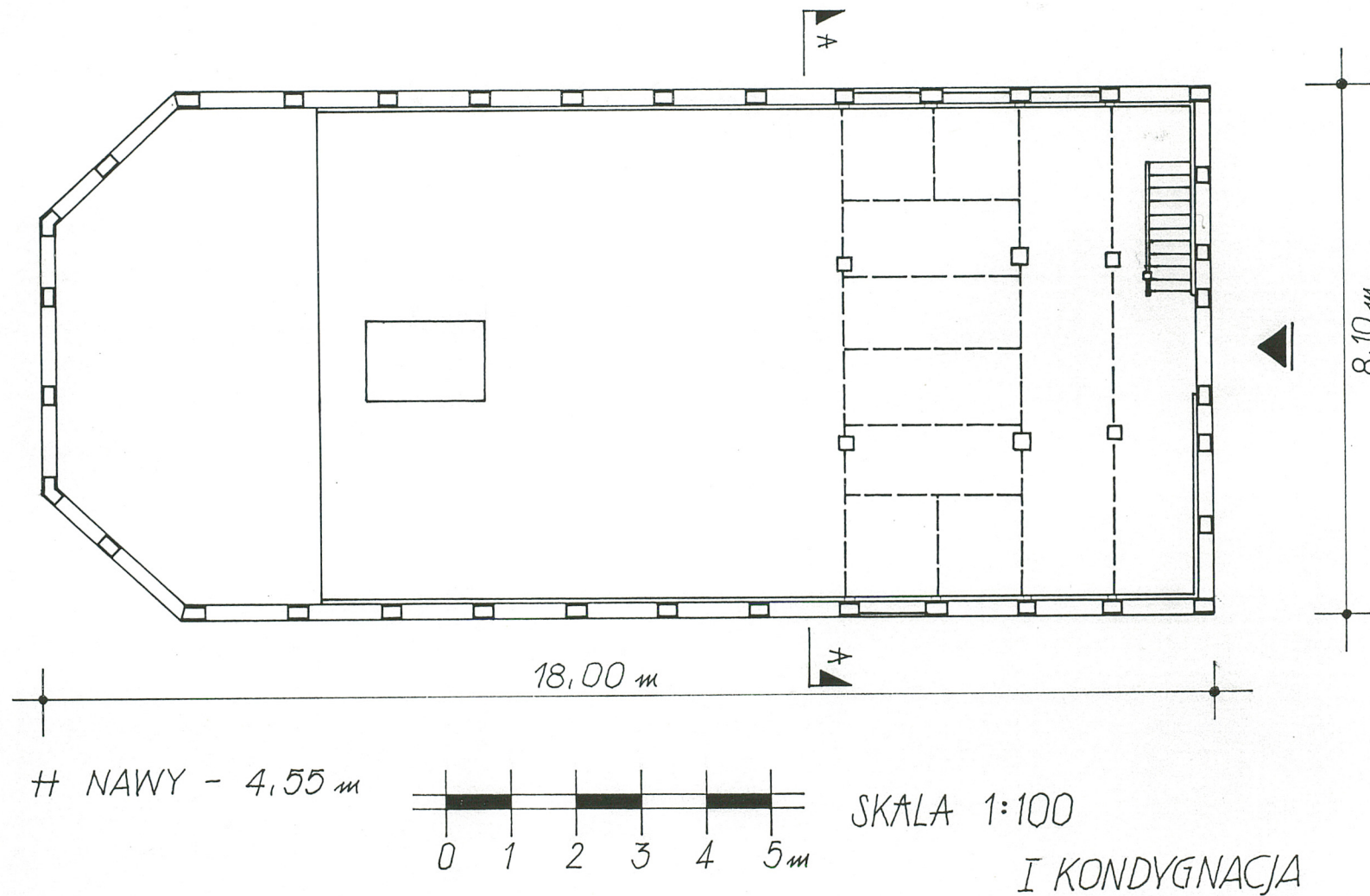

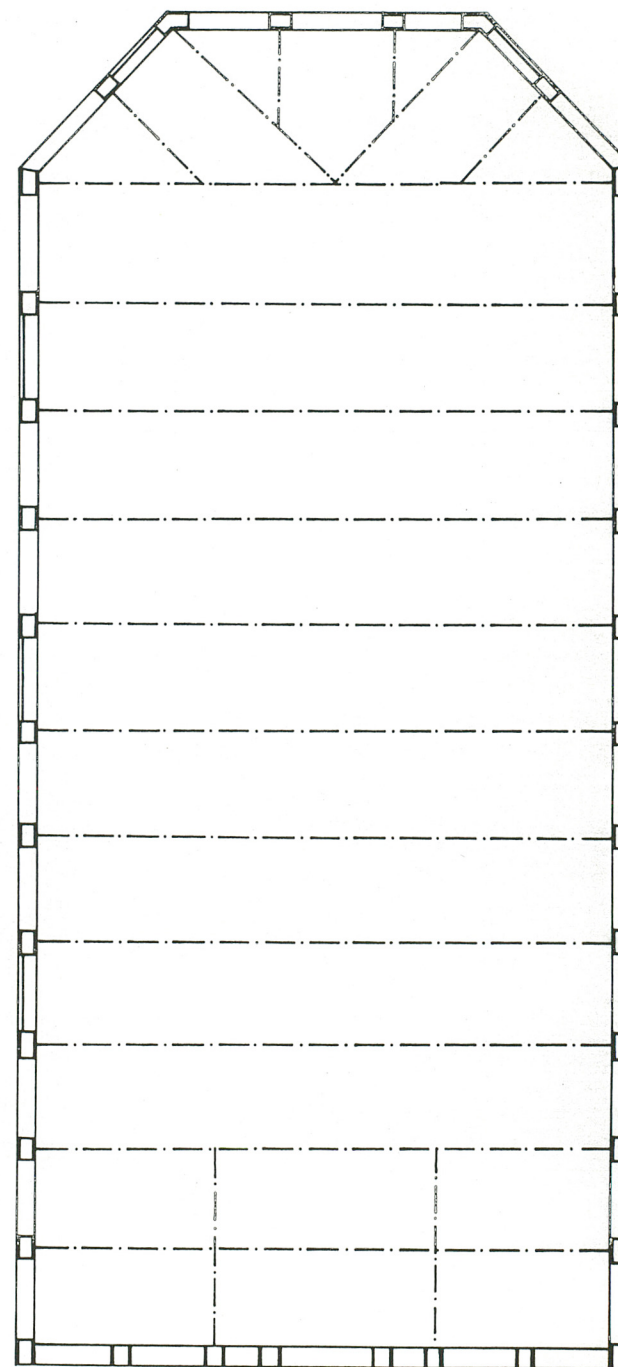
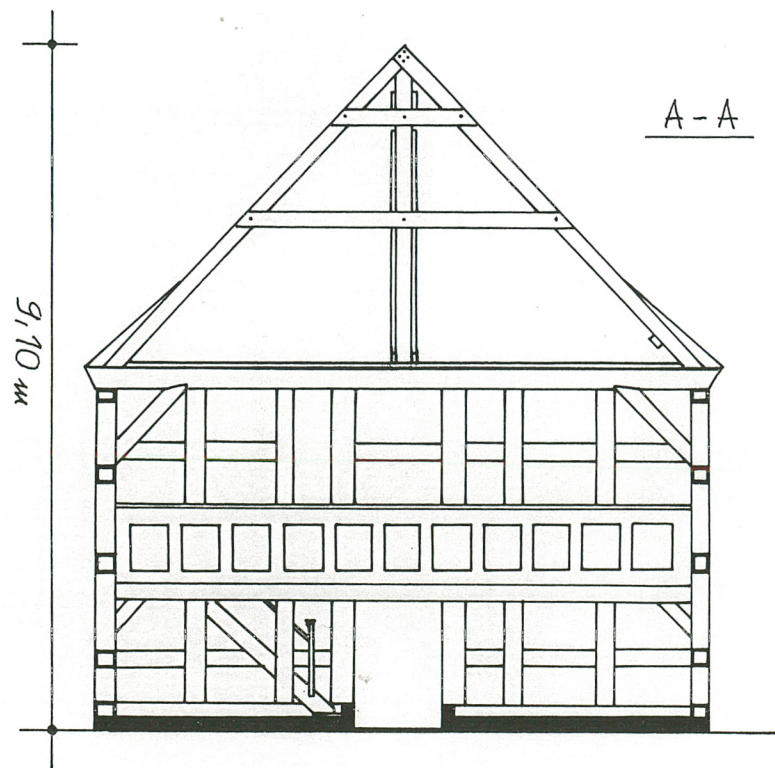
Spis fotografii:

1. widok ogólny od strony południowo-zachodniej
2. Fragment fasady i elewacji południowej
3. Elewacja południowa
4. Elewacja wschodnia
5. Widok ogólny na fasadę i elewację północną
6. Wnętrze – widok na stronę prezbiterialną – wschód
7. Wnętrze – widok na empore zachodnią
8. Stolarka okienna
9. Stolarka drzwiowa
10. Więźba dachowa
11. Bramka kościelna
12. Dzwonnica przykościelna
13. Dzwon g. Vossa (patrz opis wyposażenia)
14. Pomnik – 1812 rok.

14.

II KONDYGNACJA

2.

3.

4.

5.

6.

7.

8.

9.

10.

11.

12.

13.